

ВІКТОР ЛИСЮК

Поезія ремесла

*Монологи
театрального педагога*

Вінниця
НОВА КНИГА
2012

УДК 792.071.2.027(477)

ББК 85.334.3(4УКР)

Л 63

Рецензенти:

В. П. Казмиренко — доктор психологічних наук, професор

В. К. Майборода — доктор педагогічних наук, професор

Лисюк В. М.

Л 63 Поезія ремесла : монологи театрального педагога / Віктор Лисюк. — Вінниця : Нова Книга, 2012. — 368 с. : іл.

ISBN 978-966-382-413-0

Ця книга — роздуми людини, якій не байдуже до того, як розвиватиметься наша театральна освіта, це монологи-міркування про те, що слід, а чого не варто робити, коли берешся до театрального ремесла та маєш намір досягнути високу поезію театрального мистецтва, а досвід тридцятирічної педагогічної діяльності дає привід автору звернутися до тих, хто вчить або вчиться як акторській, так і режисерській професії.

УДК 792.071.2.027(477)

ББК 85.334.3(4УКР)

ISBN 978-966-382-413-0

© Лисюк В. І., 2012

© Нова Книга, 2012

ЗМІСТ

Зачин	7
Монолог I. Грати і гратися — слова одного кореня	9
Якою є природа існування у світі ілюзій?	10
Поняття про ігрові інверсії.....	14
Феномен акторства.....	17
Гра чи імітація життя?	21
Істина гри	23
Принади та небезпеки акторської професії.....	26
Гра за правилами і без правил	31
Рекомендована література.....	33
Монолог II. Напитися з джерела	34
Народна творчість і театральна педагогіка	34
Комплекс меншовартості та його прояви в театрі.....	42
Рекомендована література.....	48
Монолог III. Бути самим собою	49
Про труднощі пошуку талантів.....	49
Про мовленнєвий апарат та про рідну мову	54
Очі – дзеркало душі.....	56
Про акторську привабливість	57
Принципи театральної педагогіки	60
Колективізм чи індивідуалізм?.....	62
Про “я” в “запропонованих обставинах”	71
Сцена – простір для дії.....	78
Специфіка акторської фантазії	82
Про економічні основи театральної справи	84
Рекомендована література.....	87
Монолог IV. Різні правди, або Життя і вимисел	88
Що таке “правда життя”?.....	88
Проблема правдивості театру	91
Спроби відтворення життя на кону	93
Закони театального ілюзіону.....	95
Специфіка сценічного часопростору	99

Наслідки ігор у “Вірю!” – “Не вірю!”	105
Розквіт індивідуальності на сцені	111
Органіка чи фантазія?	112
“Школа брехунів” та інші шкільні вправи.....	116
Про живий і мертвий театр.....	118
Рекомендована література.....	123
Монолог V. Я — особа дійова, я мушу діяти...	125
Життєва подія і драматична дія.....	125
Акторство як діяння.....	127
Сутність сценічної дії.....	129
Дія і слово на сцені	132
Темпоритми сценічного буття	138
Наслідки режисерського свавілля.....	140
Рекомендована література.....	145
Монолог VI. Про первинність і вторинність мистецтва театру	146
Виробництво <i>versus</i> творчість на сцені.....	146
П’єса і вистава.....	150
Актор і текст	152
Що ж первинне, а що вторинне?	156
Маніфест самостійності театру.....	160
За Курбасом чи за Станіславським?	162
Синдром Брехта	163
Толстой проти Шекспіра.....	167
Рекомендована література.....	169
Монолог VII. Гра вимагає правил, або Професійна етика	171
Театральна етика від Станіславського	171
Правила праведного життя для грішних акторів	176
Межі адміністративної сваволі в театрі.....	179
Закони театральної психології	182
Підмурівок стосунків актора і режисера	185
Що народжується в боротьбі?.....	189
Естетика етики.....	196
Наука для майстрів лихослів’я	198
Рекомендована література.....	202

Монолог VIII. Про нотну грамоту театру	204
Лабіринти театральної термінології	204
Фаховий термінологічний мінімум	208
Театр як вид мистецтва	209
Будова театральної споруди	211
Сценічна дія та її творці	212
Архітектоніка вистави	216
Конфлікт та його сценічні прояви	220
Кульмінація як шлях до катарсису	222
Жанрове розмаїття драматургії	224
Трагедія як торжество фатуму	226
Комедія як монумент марності	229
Багатолика драма	232
Стилістична самотність театральної вистави	238
Рекомендована література	239
Монолог IX. Заповіді майстрів	241
Осяяння діячів античного театру	241
Геніальні відкриття ренесансного театру	245
Настанови доби класицизму	247
Від великого до кумедного	248
Шукання театральних новаторів ХХ століття	251
Як зруйнувати Велику театральну стіну?	257
Ще раз про театральне самодурство	259
Засади авторського театру	262
Рекомендована література	265
Монолог X. Вектори режисерської енергії	
<i>(дещо з досвіду шістдесятників)</i>	267
На репетиціях у Товстоногова	268
Принципи товстоноговської акторської школи	274
Формули від Майстра	277
Особливості театру Любимова	280
Про феномен Ефроса	284
Рекомендована література	285
Монолог XI. Спершу був задум...	286
Таїна народження задуму	286

Бунтівна творчість.....	287
Втілення марень у слова.....	288
Сутність задуму.....	289
Кристалізація задуму під тиском життя.....	291
Про “Лісові пісні” різних часів	293
Перевірка задуму практикою	306
Рекомендована література.....	311
Монолог XII. Спланувати натхнення	312
Про переваги планування.....	312
Секрети складання постановочного плану	313
Особливості сценічного історизму	315
Режисерський аналіз п’єси.....	318
Вибір засобів виразності	324
<i>Відеоряд вистави.....</i>	<i>325</i>
<i>Світлова партитура вистави</i>	<i>328</i>
<i>Сценічний звукоряд</i>	<i>328</i>
<i>Таємниці мізансценування</i>	<i>329</i>
<i>Дійти до серця глядача.....</i>	<i>331</i>
Підготовка до реалізації плану	333
Рекомендована література.....	334
Монолог XIII. Програмуємо успіх	335
Про право на викладання за власними законами.....	335
Програма з курсу “Майстерність актора”	337
<i>Основні засади</i>	<i>337</i>
Програма з курсу “Майстерність режисера”	347
<i>Основні засади</i>	<i>347</i>
Коло питань для державного іспиту з режисури	356
Рекомендована література.....	357
Замість епілогу	359
Про автора цієї книжки	362
Рекомендована література.....	365